

Sérhæft mat

Sérhæft mat felur í sér nánari greiningu og mat utanaðkomandi sérfræðinga á stöðu einstaklingsins. Í *Sérhæfðu mati* eru möguleikar einstaklingsins á starfsendurhæfingu metnir á staðlaðri og sértækari hátt en í *Grunnmatinu*. Á grundvelli *Sérhæfðs mats* er tekin ákvörðun um hvort, og þá hvernig, megi efla starfshæfni m.a. með tengingu við vinnumarkaðinn. Niðurstaða matsins segir til um möguleika á starfsendurhæfingu einstaklings og tillögur að úrræðum í samræmi við það.

Markmiðið með *Sérhæfðu mati* er að fá mat utanaðkomandi sérfræðinga á starfsgetu og starfsendurhæfingarmöguleika einstaklingsins svo unnt sé á markvissan hátt að vinna með honum að árangursríkri starfsendurhæfingaráætlun. Markmiðið í upphafi er því að kanna og greina betur möguleika einstaklings til aukinnar starfshæfni og endurkomu til vinnu.

Hvenær þarf Sérhæft mat að eiga sér stað?

Ákvörðun um *Sérhæft mat* er tekin af fagaðila og viðkomandi einstaklingi í sameiningu. Miða skal við að a.m.k. eitt eftirfarandi skilyrða sé uppfyllt:

- Vandamál einstaklings eru það flókin að ráðgjafi/fagaðili getur ekki fundið leiðir og lausnir út frá þeim verkfærum og þeirri þekkingu og færni sem er til staðar.
- Virkniáætlun einstaklings og/eða úrræði hafa ekki skilað árangri og liðnir eru 6 mánuðir frá því að *Grunnmat* hófst.

Áður en einstaklingur fer í *Sérhæft mat* þá skal honum gert grein fyrir markmiðum, innihaldi og ferli þess og hann þarf að undirrita sérstakt upplýsingablað um *Sérhæft mat* til samþykktar.

Ráðgjafi setur sig í framhaldinu í samband við meðhöndlandi lækni og lætur vita af því ferli sem er að fara af stað. Fagaðili þarf jafnframt að tryggja að fyrir liggja niðurstöður *Grunnmats* um viðkomandi einstakling.

Hver framkvæmir sérhæft mat?

Sérhæft mat er framkvæmt af óháðum utanaðkomandi sérfræðingum. *Sérhæft mat* getur verið af tvennum toga:

- Mat einstakra valinna sérfræðinga (eins eða fleiri) sem kallaðir eru til samkvæmt metinni þörf einstaklinga. Þetta á við þegar ljóst er að vandamál einstaklings liggja á sviði tiltekinna sérfræðinga.
- Þverfaglegt mat þar sem t.d. læknir, sjúkraþjálfari, sálfræðingur, iðjupjálfi, félagsráðgjafi og náms- og starfsráðgjafi meta stöðu og möguleika einstaklings. Þverfaglegt mat skal eiga sér stað ef sýnt þykir að aðrar leiðir séu ekki færar við mat á stöðu og möguleikum viðkomandi einstaklings.

Innihald sérhæfðs mats

Sérfræðingar í *Sérhæfðu mati* munu fá frá viðkomandi fagaðila viðeigandi upplýsingar úr *Grunnmati*.

Hver og einn sérfræðingur í *Sérhæfðu mati* hittir viðkomandi einstakling og fer í gegnum eftirfarandi eyðublað, mat og upplýsingasöfnun:

1. Upplýsingasöfnun og niðurstöður samkvæmt stöðluðu eyðublaði fyrir viðkomandi sérfræðing (sérstakt eyðublað fyrir sérfræðing á hverju fagsviði). Í niðurstöðum skal m.a. eftirfarandi koma fram:

- a. Samantekt
 - b. Styrkleikar á vinnumarkaði
 - c. Veikleikar á vinnumarkaði
 - d. Tillögur um markmið til skemmri og lengri tíma
 - e. Áætlun um endurkomu til vinnu
2. Staðlað mat á færni sem unnið er út frá ICF kerfinu. Taka þarf afstöðu til allra færniþátta í *Sérhæfðu mati*

Matstjóri tekur síðan saman allar niðurstöður sérfræðinga og setur saman í greinargerð sem inniheldur m.a. eftirfarandi þætti:

1. Tillögur að markmiðum og tegund úrræða til skemmri og lengri tíma – rökstuddar með tilvísun í mat mismunandi sérfræðinga
2. Áætlun um endurkomu til vinnu – sett fram í markvissum skrefum og rökstudd með tilvísun í mat mismunandi sérfræðinga.

Þegar þessi gögn liggja fyrir þá á sér stað skilafundur *Sérhæfðs mats* þar sem viðkomandi ráðgjafi, einstaklingur, matstjóri og eftir aðstæðum aðrir sérfræðingar fara yfir niðurstöður matsins. Í framhaldi af þessum fundi er gerð ítarlega endurhæfingaráætlun með hliðsjón af niðurstöðum úr *Sérhæfðu mati* og þeim tillögum sem þar eru settar fram.

Skilafundur

Markmið skilafundar er að kynna niðurstöður sérhæfðs matsteymis og tillögur sem liggja fyrir að starfsendurhæfingu einstaklingsins. Í kjölfarið er rætt um nánari útfærslur á þessum tillögum sem einstaklingur getur sætt sig við og telur raunhæfar. Það er mikilvægt að undirbúa fundinn vel þannig að markmið hans náist. Fyrir fundinn hittir ráðgjafi sérfræðing matsteymis og fer yfir þær tillögur sem fyrir liggja.

Ráðgjafi boðar til fundarins, hann undirbýr hann, heldur utan um upplýsingarnar sem þar koma fram, gerir samantekt og skráir niðurstöður fundarins. Í kjölfar fundar gerir ráðgjafi þátttökusamning við einstakling þar sem fram kemur sú útfærsla á starfsendurhæfingaráætlun sem samþykkt var á skilafundinum.

Ráðgjafi stýrir fundinum með það að leiðarljósi að sjónarmið allra þátttakenda fái að koma fram og að niðurstaða um starfsendurhæfingu liggja fyrir í lok fundar.

Sérfræðingur/sérfræðingar matsteymis kynna niðurstöður úr sérhæfðu mati og rökstyðja jafnframt þær tillögur sem settar eru fram í kjölfarið.

Aðrir meðferðaraðilar ættu einnig að vera boðaðir á fundinn og má hér nefna heimilislækni viðkomandi eða annan meðferðaraðila sem gegnir lykilhlutverki í endurhæfingaráætlun einstaklingsins.

Nánar um framkvæmd sérhæfðs mats

Skilgreind skýrsluform eru til fyrir sérfræðing á hverju fagsviði þar sem fram kemur hvaða upplýsingaöflun þarf að eiga sér stað. Auk þessa þurfa sérfræðingar að taka afstöðu til ICF færniþátta

sem hafa verið skilgreindir fyrir hvern og einn. Mat á ICF færniþáttum er út frá þeirri skoðun og greiningu sem sérfræðingarnir hafa farið í gegnum ásamt þeim mælitækjum sem hafa verið nýtt í matinu. Auk þess geta sérfræðingar í sérhæfðu mati bætt við ICF þáttum sem þeir telja mikilvæga í viðkomandi mati.

ICF þættir í sérhæfðu mati

Um er að ræða neðangreinda ICF þætti sem sérfræðingar eru beðnir um að taka afstöðu til með eftirtaldar forsendur í huga:

- Meta skal út frá almennum störfum á vinnumarkaði
- Meta skal út frá líðan einstaklings í dag
- Meta skal með öllum þeim hjálpartækjum sem einstaklingur notar dagsdaglega (meðtalið eru lyf)

ICF þættirnir sem taka þarf afstöðu til:

b130	Orka og hvatir
b134	Svefn
b140	Athygli
b152	Tilfinningalíf
b164	Æðri hugræn starfsemi
b280	Sársaukaskyn (upplifun sársauka - verkur)
b455	Áreynsluþol
b710	Hreyfanleiki í liðum
b730	Vöðvastyrkur
d110	Horfa
d115	Hlusta
d155	Ávinna sér færni
d177	Taka ákvarðanir
d220	Inna af hendi margþætt viðfangsefni
d240	Takast á við streitu og annað andlegt álag
d399	Tjáskipti, ótilgreind
d410	Breyta grunnlíkamsstöðu
d415	Vera í líkamsstöðu
d430	Lyfta og bera hluti
d440	Fínhreyfing handa
d445	Nota hendur og handleggji
d450	Ganga
d470	Nota farartæki
d570	Hugsa um eigin heilsu
d720	Flókin samskipti
d760	Fjölskyldutengsl
d820	Skólaganga
d850	Launuð störf
d870	Efnahagslegt sjálfstæði
d920	Afþreying og tómstundaiðja
e310	Nánasta fjölskylda
e460	Viðhorf samfélags
e580	Heilbrigðismál, þjónusta, kerfi og stefnur

Í ICF þáttum b og d skal meta hvort færniskerðing eða þáttökuhindrun sé til staðar og notast við eftirfarandi viðmið:

- 0 - Engin
- 1 - Lítil
- 2 - Nokkur
- 3 - Mikil
- 4 - Algjör

Þessi viðmið hafa verið skilgreind nánar og þróaðir í samvinnu við þá sérfræðinga sem koma að sérhæfðu mati

Við mat á umhverfispáttum skal meta þegar við á hvort þeir styðji við einstaklinginn eða séu hindrandi þáttur og notast við eftirfarandi viðmið:

- +4 umhverfispáttur er mjög styðjandi við færniþætti b og d
- 0 hlutlaus, hefur hvorki styðjandi áhrif né er hindrun.
- 4 umhverfispátturinn er mikil hindrun við færniþætti b og d